తెల్లవారింది

శ్రీమతి మాధవపెద్ది పుణ్యశీలా ప్రసాద్

రాత్రి భోజనాలయ్యాయి

"అందరం హాల్లో కూచుందాం - రండి-" మనవణ్ణి ఎత్తు[illegible]ని హాల్లోకి వెళ్తూ అన్నారు సదానందంగార[illegible].

"రండమ్మా - సరో[illegible]వి, సునీతా.... సుజాతా...." అందరూ [illegible]చ్చి కూర్చున్నారు.

"రా సతీష్....తమ్ము[illegible]ళ్లేరీ?...."

"వస్తున్నారు..." [illegible]న్నాడు సతీష్. తండ్రి పక్కన కూచుం[illegible].

కాసేపు విశ్శబ్దం.

"అన్నయ్య రేపు వెళ్ళిపోతున్నాడు. మళ్లీ ఎన్నాళ్లకో కలిసేద[illegible]" అన్న సునీత మాటలకి చప్పున అంద[illegible] కళ్లలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

సదానందంగారు మ[illegible]పడి తల ని[illegible]రుతూ మెల్లిగా గొంతు [illegible]వరించుకున్నారు.

"అమ్మా.... సరోజా ..ఇవా[illegible]ల్టికి మీ. అత్తయ్యపోయి తారీకుల ప్రకారం అయి దేళ్ళు. నేనింకా ఎన్నా[illegible]ళ్ళు బతుకుతానో తెలీదు. మీ అత్తయ్య [illegible]యాకా-నేనంటూ వున్నా-అవిటి వాణ్ణేన[illegible]...... నేను ఏమి చేసినా అర్థ విహీ[illegible]ంగానే వుంటుంది. ఇల్లాలు లేని ఇల్లు చిన్న[illegible]తూనే వుంటుంది. మువ్వ వచ్చాక ఇంట[illegible] వెలుగొచ్చింది. విందుదవం వచ్చింది.

అట్లాగని నా స్వార్థా[illegible]కి మిమ్మల్నిక్కడే వుండమనడం భావ్యంకా[illegible]. మీరూ ప్రపంచం చూడాలి. అనుభ[illegible] సంపాదించాలి. స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యా[illegible] అనుభవించాలి. ఇప్పట్నించే బాధ్యతల్ని అంటగట్టి మిమ్మల్ని బంధించడం [illegible]న్యాయం.

చిన్నవాళ్లయినా [illegible] దగ్గిర ఒకటి చెప్పక తప్పదు. కుటు[illegible]బాన్ని పరిమితం చేసుకుని - కుటుంబ ని[illegible]ంత్రణ పాటించక పోవడం వలన వ[illegible]చ్చే నష్టాలు ఇవే. ఈ కుటుంబం పరిమిత[illegible] చేసుకోవడమనేది ఎన్నో విధాల సమంజస[illegible]ంది.

జీవిత పరిమాణం త[illegible]పోతోంది. మనిషి తాను జీవితం చాలించే [illegible]పు తన బాధ్యతలన్నీ తీర్చుకోగలడా, [illegible]ని ఆలోచించాలి.

నిత్యావసరాలు [illegible]క్కువౌతున్నాయి. వస్తువుల ధరలు ఆకాశ[illegible]న్నంటుతున్నాయి, వచ్చిన జీతాలు రెండు [illegible]ూటలా భోజనానికే చాలడంలేదు సామాన్య [illegible]టుంబీకునికి.

ఇంకా పిల్లల చదువులు ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళ కట్నాలు పురుళ్ళు పుణ్యాలు, ఎన్నో.... ఇవన్నీ నిర్వహించగలం అనుకుంటేనే కుటుంబాన్ని పెంచుకోవాలి.

అట్లాగాక నేను కంటాను- వాళ్ళ బరువు బాధ్యతలు ఇంటికైన పెద్దపిల్లలవి అనుకోవడం నిజంగా అన్యాయమే. అసలు బాధ్యత వాళ్లెందుకు మోయాలి? వాళ్ళు కన్న పిల్లలవి వాళ్ళు కెట్లాగూ తప్పవు. తోబుట్టువుల సంగతులన్నీ తీర్చి, వాళ్ళ పిల్లల దగ్గిర కొచ్చేటప్పటికి వీళ్ళకి వంట్లో ఓపికలు తగ్గుతాయి. వాళ్ళ పిల్లలకి వాళ్ళు న్యాయం చేసుకోలేరేమో....

పిల్లలని కన్నందుకు - వాళ్ళని పెంచి, పోషించి, విద్యాబుద్ధులు చెప్పించి, జీవితానికో తోడు ఇచ్చి వదిలెయ్యడమే సముచితం. వాళ్ళమీద తల్లిదండ్రులు ఆధారపడకూడదు.

నా సంగతే తీసుకోండి. మీ అత్తయ్య పోయాక నాకు జీవితం మీద ఇచ్ఛలేదు. కానీ జీవించాలి. వీళ్ళ కోసం. నా చిన్నకొడుకు ఇంకా స్కూలు చదువులోనే వున్నాడు. ఆడపిల్లలు వున్నారు. పెళ్ళి చెయ్యాలి. అందరికీ తోవలు చూపించాలి.

అదే సతీష్‌తో మా కుటుంబం పెరక్కుండా ఆగివుంటే ఇంక నాకు బాధ్యతలేవీ? బాధలేవీ?

ఈ బాధ్యతలన్నీ వుండడంవలన నాకు చావంటే భయం....

నేను లేకపోతే....వీళ్ళని చూసేదెవరు? ఇదే ఆలోచన. ఎవరు చూసినా చూడక పోయినా నేను చూడాలిగదా? నా పెద్దపిల్లలున్నారు వాళ్ళు చూస్తారు; అనుకోకూడదు. తప్పు మనం చేసి శిక్ష వాళ్ళని అనుభవించమనడం సమంజసం కాదు.

తప్పు చేసినవాళ్లే శిక్షకూడా అనుభవించాలి. నాలాంటివాళ్ళు రిటైరయ్యాక కూడా పని చెయ్యాలి. కష్టపడాలి. పిల్లల్ని పైకి తీసుకురావాలి. పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యాలి. బతుకు బాటలో పయనించే [illegible]ధానం నేర్పాలి.

ఒకవేళ-ఇవన్నీ చెయ్యకుండానే నేను చచ్చిపోతే అప్పుడు వీళ్ళేమవుతారు?

అందుకే ఇవన్నీ దృష్టిలో మొద[illegible]ంచే పెట్టుకుని కుటుంబాన్ని పరిమితం చేసుకోవాలి.

నా కుటుంబాన్ని పోలిన కుటు[illegible]ంబాలు ఇంకా ఎన్ని ఉన్నాయో?

అన్నీ ఇట్లాగే వుంటాయని చెప్పలేను గానీ కొన్ని ఇట్లాగే వున్నాయి

తల్లీ తండ్రీ కూడా లేని పిల్లలు కొంతమందికి చదువుకోవాలని వున్నా చదువు మధ్యలో ఆపేసి పొట్టపోసుకో[illegible]నికి మార్గాలు వెతుక్కుంటారు.

చదువు, సంధ్యా ఏమీలేక చెడు నడతలు నటుస్తారు కొంతమంది.

ఆడ పిల్లలు కొంతమంది [illegible]గించి నచ్చిన వాణ్ణి ఎన్నుకుని కష్టమో [illegible]ఖమో అనుభవిస్తే అవివాహితలుగా మ[illegible]కొంత మంది వుండి పోతున్నారు.

ఇవన్నీ సాధ్యమయినంత [illegible]రకు లేకుండా చెయ్యాలంటే మీరు, మ[illegible]ందు తరాల వాళ్ళు కళ్ళు తెరవాలి. మా జీవితాలే మీకు కనువిప్పు కావాలి.

ఇప్పుడు.... నాకు మీ మీదేం కోపం లేదు.

మీ దారికి నేను అడ్డురాను.

మీ ప్రయాణాన్ని ఆపను.

నా ఆశీస్సులు మీకెప్పుడూ వుంటాయి;

శుభంగా వెళ్ళిరండి__"

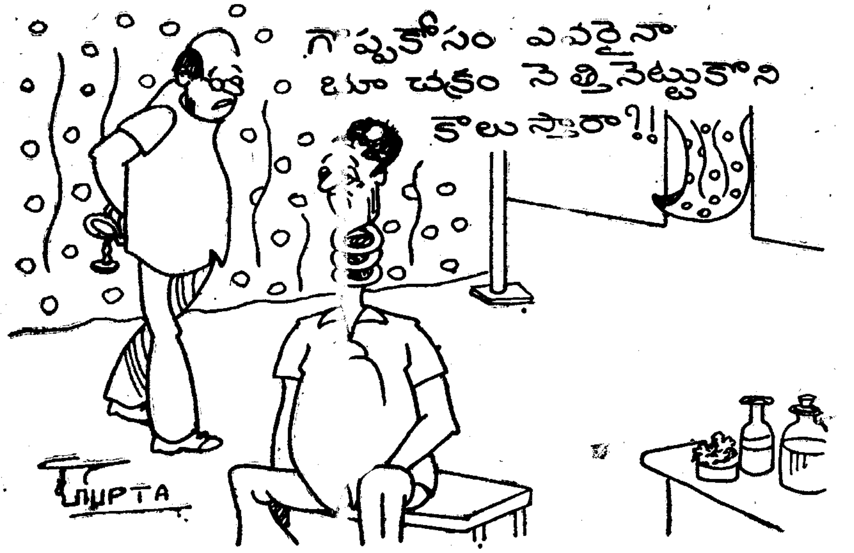

తమ చెప్పడాన్ని ముగించిన సదానందం గారు నిద్రపోయిన మనవణ్ని జాగ్రత్తగా ఎత్తుకుని లోపలికి తీసికెళ్ళారు.

విన్న శ్రోతలంతా ఎవరి ఆలోచనలలో వారున్నారు.

రాత్రి భారంగా గడిచింది:

○ ○ ○

"చూడండి మామయ్యా, ఈయనకి వాళ్ళ ఆఫీసరుతో మాటామాటా వచ్చిందిట 'ఈసారి ట్రాన్స్ఫర్ కనక వస్తే ఒప్పుకుంటాను. నేను ఈయన కింద వుండను' అంటున్నారు. 'ఎప్పుడూ ఇక్కడే వుండి చులకనగా వున్నట్టుంది వీళ్ళందరికీ'_ అంటున్నారు. 'అదేమిటి అట్లా వెళితే ఎట్లా ఇంటి సంగతో___?' అని నేనన్నా వినటం లేదు. "మీరెళితే వెళ్ళండి. నేనిక్కడే వుంటాను- నాకిక్కడే బావుంది___" అంటున్నాను నేను_ _

అంతకి కొన్ని రోజుల ముందు మామగారికి అన్నం వడ్డిస్తూ చమత్కారంగా తెలివిగా చెప్తోంది సరోజ.

"ఆహాఁ అట్లాగా? నాతో ఏం చెప్పలేదే? నేను కనుక్కుంటానులే విషయమేమిటో_ అయినా .... వాడు ఎక్కడుంటే అక్కడే వుండాలి కదమ్మా. అది ఉచితం___" అన్నారు సదానందంగారు.

ఈ ఊర్నించే కదిలే ఊహే లేని సతీష్ ఇట్లా ఎందుకంటున్నాడా అని ఆయన ఆలోచన.

○ ○ ○

అసలు భర్తతో ట్రాన్స్ఫర్ విషయం కదిపిందీ సరోజే.

"ఏమండీ మీ ఉద్యోగానికి ట్రాన్స్ఫర్లుండవా?"

"ఎందుకు?" అడిగాడు సతీష్;

"ఏంలేదు. ట్రాన్స్ఫర్లఉద్యోగమయితే ఊళ్ళు కొన్ని చూడచ్చు. ఎప్పుడూ ఇక్కడే వుండే కంటే కొంత ఛేంజ్ వుంటుంది జీవితంలో__"

"అదెట్లా కుదురుతుంది? ఈ ఊళ్ళోనే ఉండాలని సదా దీంతో చేరింది? ట్రాన్స్ఫర్లు లేకుండా ఎప్పటికప్పుడు చూస్తున్నారు నాన్న___"

కాసేపు ఏమీ మాట్లాడలేదు సరోజ.

"ఏమండీ నేనొక్కటి చెప్తాను___ మీరేమీ అనుకోకూడదు"

ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు.

"ఏం లేదు ఇంటికి పెద్ద కొడుకుగా మీకు, కోడలిగా నాకు ఈ ఇంటి బాధ్యతల్లో భాగముంది. ఒప్పుకుంటాను. కానీ.... మనం సరదాగా గడిపాల్సిన సమయం కూడా ఇదేగదా? ఏమంటారు! తరవాత రమ్మన్నా ఈ సరదా రాదు అందుకని___"

"ఊ__"

"కాదండీ_ఇప్పుడయితే మామగారు ఇంకా సర్వీసులోవున్నారు ఇంటో చూసుకోడానికి ఆడపిల్లలు వున్నారు. ఇప్పుడు మనమిక్కడ లేకపోయినా పెద్ద ఇబ్బందేమీ లేదు. కొన్నాళ్ళు ట్రాన్స్ఫర్ పేరుతో ఊళ్ళు చూసి వద్దామండీ. నాక్కూడా విడి సంసారం ఎట్లా వుంటుందో చూడాలని వుందండీ."

"........"

భర్త ముఖం ప్రసన్నంగా వుండడంతో ఇంకా పొడిగించింది.

"ఎట్లాగూ సుజాత_సునీతల పెళ్ళయితేనూ_మామగారు రిటైరయితేను మనం రాకా తప్పదు. ఇక్కడ వుండకా తప్పదు.

"ఇప్పుడు వేరే ఊళ్ళో సంసారమంటే మాటలా? ఎన్ని వస్తువులు కావాలి? ఎన్ని అమర్చుకోవాలి?"

"అన్నీ వున్నాయిలెండి. అయినా అవన్నీ నాకు వదిలెయ్యండి." భర్త దారిలోకి వస్తున్నాడని సంతోషంగా వుంది సరోజకి.

"చూద్దాంలే-" అన్నాడు.

ఆ మాటతో ధైర్యం వచ్చిన సరోజ మామగారికి చెప్పింది. భర్తమీదికి పెట్టేస్తే_ తనమీద నిష్టూరం వుండదుగా. కొడుకుని ఎట్లాగూ ఏమీ అనరు ఆయన. ఇదీ సరోజ ఆలోచన.

○ ○ ○ ○

అసలు సరోజ మొదట్నించీ ఇట్లాలేదు.

○ ○ ○ ○

కొత్తకోడలిగా ఆ ఇంటో కోటికోర్కెలతో అడుగుపెట్టింది సరోజ.

పేరుకి అత్తగారిల్లేగానీ_అత్తగారు లేరు. మామగారు, మరుదులు, ఆడపడుచులు- ఇల్లంతా కళకళలాడుతూవుండేది ఎప్పుడూ గలగలలాడుతూ వుండేది

భర్త సతీష్ అందగాడు, అనుకూలుడు. తనంటే ప్రాణమిస్తాడు.

ఇంటికి పెద్దకోడలిగా_బాధ్యతలన్నీ స్వీకరించడానికి వెనుకాడలేదు సరోజ. సంతోషంగా స్వీకరించింది. ఇల్లంతా కలియతిరుగుతూ_ఎవరికేంకావాలో చూస్తూ_అందరి అవసరాలూ తీరుస్తూ తల్లో నాలికలాగా వుంటూ అందరి మెప్పూ అందుకుంది సరోజ.

ముఖ్యంగా మామగారికి సరోజంటే వల్లమాలిన అభిమానం. తన కూతుళ్ళతో సమానంగా_మళ్ళీ మాట్లాడితే అంతకంటే ఎక్కువగా చూసుకునేవారు.

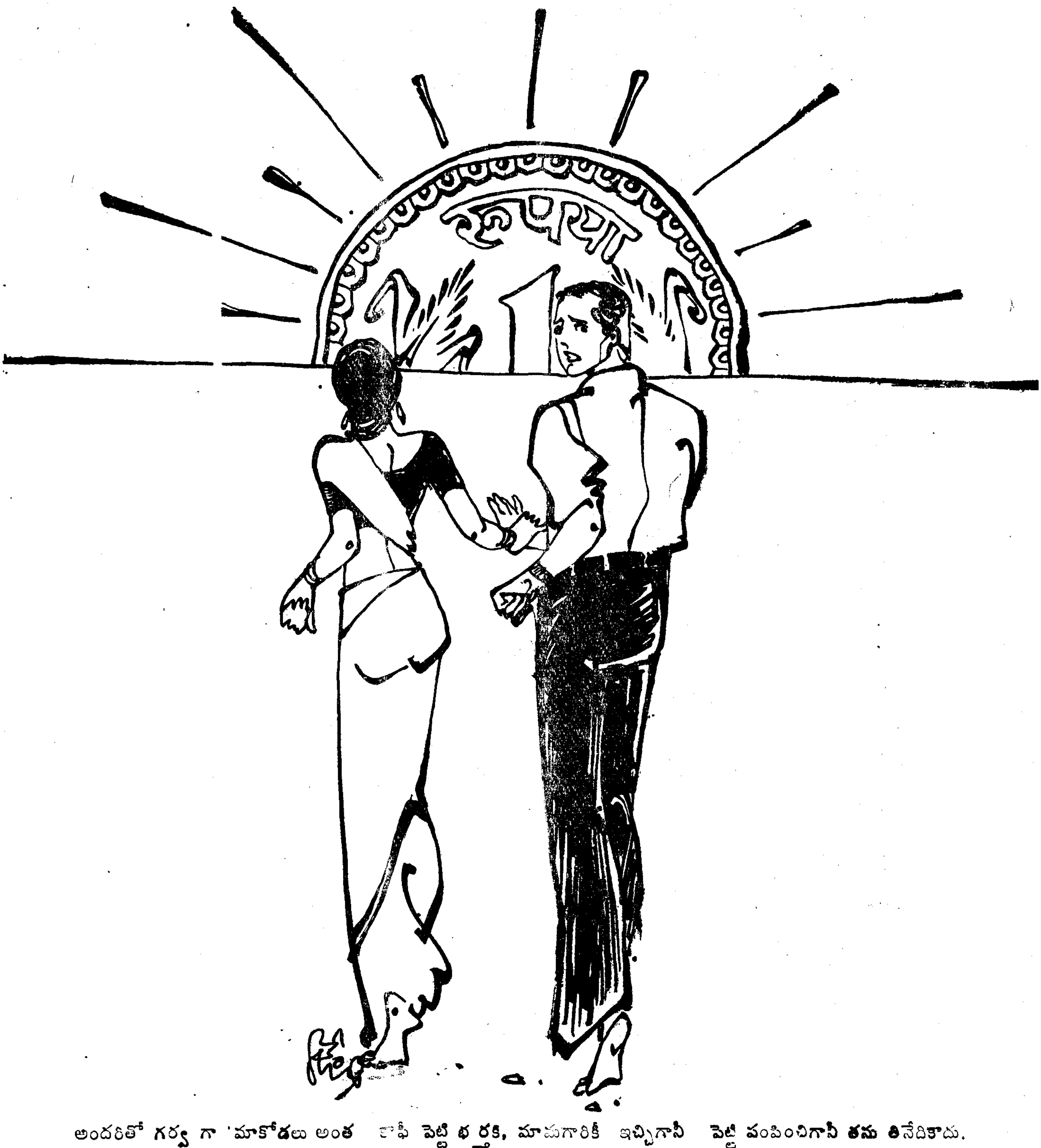

అందరితో గర్వంగా 'మాకోడలు అంత చదువుకున్నా గర్వంలేదు. చాలా మంచి పిల్ల-' అని చెప్పుకునేవారు.

సరోజ కూడా మామగారంటే భక్తిగౌరవాలతో మసులుకుంటుంది.

పొద్దున్నే అందరికంటే ముందరలేచి-కాఫీ పెట్టి భర్తకి, మామగారికీ ఇచ్చిగానీ తను తాగేది కాదు.

ఆ తరువాత స్నానం-పూజకానిచ్చుకుని వంటలోకి దిగేది. వంటలో, ముఖ్యంగా మామగారి కిష్టమైనవే చేసేది. మామగారు, భర్త భోజనం చేసివెళ్ళాక-పిల్లలందరికీ పెట్టి పంపించిగానీ తను తినేదికాదు.

మళ్లీ మధ్యాహ్నం ఏగంట పడుకునేదో-తరువాతలేచి అందరూ వచ్చేవేళకి కాఫీ-టిఫిను సిద్ధంచేసేది.

సాయంత్రం వంట త్వరగా ముగించుకుని, భర్త వచ్చేవేళకు పువ్వులా తయారై

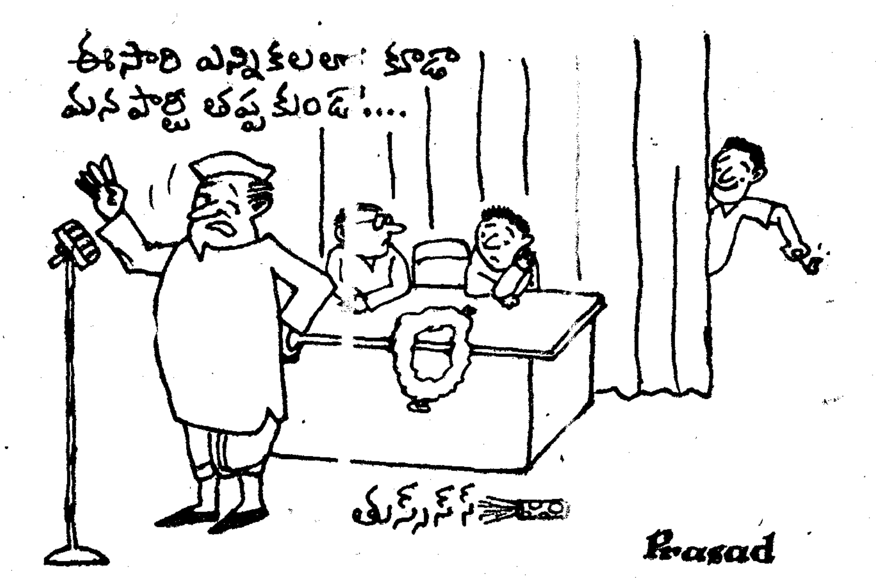

వుండేది.

భర్తతో ఎక్కడికైనా వెళ్తే-పద్దన పిల్లలు చూసుకునేవాళ్ళు. లేకపోతే తనే అందరికీ కబుర్లు చెబుతూ వడ్డించేది.

ఎప్పుడూ చెదరని - చెరగని చిరునవ్వు ముఖంతో వుండే సరోజంటే ఇంటిల్లి పాదికీ ఇష్టమే.

ఇదే మామూలుగా సాగిపోతోంది.

ఆ రోజు వరలక్ష్మి వ్రతం ముందు రోజు—

మామగారు రాంగానే—

"అమ్మా - సరోజా.......'

పిల్చారు.

కాఫీ - టిఫినుతో వచ్చింది సరోజ అలసట మొహంతో—

రేగిన జుట్టు. జాలేసిందాయనకి

"ఏమిటమ్మా - నీ కెప్పుడూ పనే లాగా వుందే?"

"పరవాలేదండీ—" అన్నది చిరు నవ్వుతోనే

"ఇదిగో, ఇది నీకు వచ్చిందో— లేదో చూడు—"

ఒక పాకెట్ అందించారు.

పాకెట్ విప్పింది

వైలెట్ కలర్—జరీ పువ్వుల పట్టు చీర—పసుపు రంగు బార్డర్‌తో —

ఎంతో అందంగా వుంది.

"ఎందుకండీ ఇదిప్పుడు—" అంది ఆనందాశ్చర్యాలతో.

"ఎందుకేమిటమ్మా—రేపు పండుగ - ఇది నువ్వు కట్టుకుని పూజ చేసుకోవాలి-"

అప్రయత్నంగా కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి సరోజకి ఆయన అభిమానానికి.

"మరి...మరి....సునీత సుజాత లకు...."

"ఎప్పుడు ఈ ఇంటి లక్ష్మివి—నువ్వు కట్టుకుంటే అందరూ కట్టుకున్నట్టే...."

"అవును వదినా ఇది నీ కెంతో బావుంటుంది—" అన్నారు ఆడబడుచు లిద్దరూ నిండు మనసుతో

"రంగు నీకు నచ్చిందమ్మా—"

"చాలా బావుందండీ—" అంది సంతోషంగా. కన్నతండ్రి లాంటి మామగా రుండడం తన అదృష్టం — అనుకుంది తృప్తిగా

మర్నాటికి ఆడబడుచులిద్దరికి — తనే స్వయంగా బజారెళ్ళి మంచి చీరలు ఎన్నుకొచ్చిన సరోజను చూసి మామగారు సంతోషపడ్డారు!

మర్నాడు సాయంత్రం పేరంటంలో. ఆ పట్టు చీరని అంతా మెచ్చుకుంటుంటే గర్వంగా చెప్తుంది "మామగారిచ్చిన ప్రెజెంట్—" అని!

o o o

"ఆగాగు వదినా....ఇదిగో ఈ మాచింగ్ గాజులు వేసుకో—" సునీత తెచ్చిచ్చింది,

"ఉండు వదినా....ఆ దిద్దులు తీసెయ్... ఈ జూకాలు పెట్టుకో..."

ఇప్పుడెంత అందంగా వున్నావో—" సుజాత అద్దం తెచ్చి ముందు పెట్టింది.

సతీష్ వాళ్ళ ఆఫీస్ తరఫున ఏదో పార్టీ వుంటే వెళ్తోంది సరోజ.

నిజంగానే తన రూపాన్ని తనే నమ్మ లేక పోయింది,

సతీష్ గర్వంగా చూశాడు భార్యకేసి.

ఇద్దరూ స్కూటర మీద వెళ్తుంటే తృప్తిగా చూశారు మామగారు.

o o o

రోజులు చకచకా వేగంగా దొర్లి పోతున్నాయి.

ఆరోజు బద్ధకంగా—మందకొడిగా వుంది సరోజకి,

ఆడబడుచులిద్దరూ మంచం దిగనివ్వలే దామెని.

పనులన్నీ వాళ్ళే చేసుకున్నారు.

వదినగారికి సపర్యలు చేశారు.

మామగారు బలవంతపెట్టి ఆసుపత్రికి పంపించారు భర్తతో.

డాక్టరు పరీక్ష అనంతరం తెలిసిన విష యం—

సరోజ తల్లి కాబోతోంది!

ఇంటో అందరికీ ఆనందమే—

అందరికీ పండగే—

అన్నయ్యా వదినల్నీ పాటలు పాడితూ— ఆటలు పట్టించారు ఇంట్లో మరుదులూ, ఆడ బడుచులూ, ఆ రోజంతా - అప్పట్నించీ సరోజని అపురూపంగా చూసుకుంటున్నారు

కాలు కింద పెట్టనివ్వడంలేదు.

"అమ్మా-ఒంట్లో ఎట్లా వుంది?"

రోజుకి మూడుసార్లు అడుగుతారు - మామగారు. పళ్లు, పాలు వేళకి క్రమంగా ఇస్తుంది సునీత. భోజనం రుచులురుచులుగా వండుతుంది-సుజాత!

రోజూ-ఎక్కడికో అక్కడికి - షికారు తీసుకెళ్తాడు భర్త.

నిజంగానే—

గృహమే కదా-స్వర్గసీమ - అన్నట్లే వుంది సరోజకి.

అయిదారు నెలలు వచ్చినప్పటినించీ- ఆరోగ్యంగా తిరగసాగింది సరోజ.

పనుల్లోకి వద్దన్నా జొరబడింది, తోచడం లేదని.

o o o

"జీవితం హాయిగా వుంది కదూ?"

అడిగాడు భర్త సన్నిహితంగా వున్న ప్పుడు-సరోజని.

"అవును. చిన్న చిన్న విషయాలలో తప్ప అంతా బావుంది నాకు-" అంది సరోజ.

"చిన్న చిన్న విషయాలా? ఏమిటవి?"

"నేను ఇదివరకులాగా ఆకలి వుండ లేకపోతున్నాను ముందు తినేస్తే బావుండదు."

"ఊఁ—ఇంకా ?".

"అప్పుడప్పుడూ పడుకోవాలనిపిస్తుంది. అందరూ తిరుగుతుంటే పడుకుంటే ఏం బావుంటుంది ?"

"........"

"కింద కూచుని లేవలేను. అట్లాగని పెద్ద వాళ్ళ ఎదురుగుండా కుర్చీలలో, సోఫాలలో కూచోలేను—"

"ఇంతే కదా?"

నవ్వేశాడు సతీష్.

ఇవి భర్తకి చెప్పుకున్నా, భర్తకు చెప్పుకోనివి ఇంకా కొన్ని తీరని సరదాలున్నాయి సరోజకి

భర్త ఇంట్లో వున్నంతసేపు తన వెనక వెనకే తిరగాలనీ—భర్త ఆఫీసు వెళ్ళేటప్పుడు కథల్లో—సినిమాల్లోలాగ తను దగ్గరుండి సాగనంపాలనీ—

సాయంత్రం రోజూ భర్త పువ్వులు తేవాలనీ—

మారేజ్‌డే—బర్త్‌డే లాంటి రోజుల్లో తామిద్దరే బయట ఆరోజు పూర్తిగా గడపాలనీ—

ఇంకా ఇట్లాంటివే చిన్నచిన్నకోరికలు—తీరనివి!

అసలు భర్తదగ్గిరికి పగలు వెళ్లి మాట్లాడాలంటేనే ఏదోగా వుండేది మొదట.

అందరూ దాదాపు పక్కనున్నా గానీ—భర్తదగ్గిరికి చేరే అవకాశమే లేదు.

ఆడపడుచు పిల్లలంతా ఇంట్లో వుంటే—రాముడూ సీతలా తలుపులు బిగించుకుని లోపల వుంటే బావుంటుందా ? అందరూ పడుకుని తనకి ఏకాంతం లభించేటప్పటికి ఏ అర్ధరాత్రో అయ్యేది

మనసారా మాట్లాడుకోవడానికే వీలుండేది కాదు.

సినిమాకి వెళ్ళాలన్నా ఒకొక్కగానే వుండేది సరోజకి, వాళ్ళని వదిలి వెళ్ళలేక.

మనిషి మనిషికీ చెప్పి—వాళ్ళు వస్తారేమో అడిగి—

ఇవన్నీ చెయ్యకపోయినా ఫరవాలేదు.

కానీ తను చెయ్యకుండా వుండలేదు.

సినిమా చూసి ఏ హోటల్లోనో భోజనం చేసి వస్తే—

"వదినా భోజనం చెయ్యవూ?" అని అడిగేవాళ్ళు, ప్రేమ ఆప్యాయతగానే—

"లేదమ్మా—హోటల్లో తిని వచ్చామని చెప్పాలంటే ఏదో ఇబ్బందిగా తోచేది.

సతీష్ కూడా వస్తూ పూలు తెచ్చేవాడు మొదట్లో.

అందరికీ కలిపే తెచ్చేవాడు

రోజుకి రూపాయిపైనే అయ్యేది—పూలకే.

ఆ విధంగా రోజు తేవాలంటే తన జీతంలో ఎన్నని వస్తాయి?

అందుకే తేవడం మానేశాడు.

భార్యకి ఒక్కదానికీ తెస్తే—బావుండదు.

అట్లా తేలేడు కూడాను.

అట్లాగే సినిమాలూ అవీకూడా. అందరూ వెళ్తే బోలెడు ఖర్చు.

అట్లాగని ఎప్పుడూ తామిద్దరే వెళ్తే కూడా బావుండదు.

ఇవి పైకి అనడానికి అసలు బావుండవు.

ఇవే సంసారంలో చిన్నచిన్న నీలి తెరలు

○ ○ ○ ○

రోజులిట్లా గడిచి....సరోజకి నెలలు నిండి .. అన్ని వేడుకలయ్యాక.

పండంటి కొడుకుని కన్నది.

ఈ సంతోషంలో—చిన్న చిన్న పొరపొచ్చాలన్నీ కరిగిపోయాయి

సరోజ పుట్టింటినించి తిరిగి వచ్చాక.

ఇంటా అందరికి బాబుతోడిదే లోకం.

వాడు ఎదిగిన కొద్దీ ఎవరెక్కడికి వెళ్ళినా వెంట తీసుకు వెళ్లేవారు.

సదానందంగారికి మనవడంటే తెగ ముద్దు.

ఇంట్లో వున్నంతసేపు వాడితోనే గడిపేవారు.

పిల్లవాడు బొద్దుగా, ముద్దుగా వుండటంతో—అందరూ ఎత్తుకు తిరిగేవారు

సవ్యంగా సాగిపోతున్నాయి రోజులు.

ఏడాది గిర్రున తిరిగి వచ్చింది

బాబు పుట్టిన రోజు వైభవంగా గడిచిపోయింది.

అందరికీ సెలవులు వచ్చాయి.

సెలవుల్లో ఎక్కడికన్నా వెళ్ళాలని ప్లాను వేస్తున్నారు—అందరూ

ఆ రోజు మధ్యాహ్నం కాఫీలవేళ—

వాకిట్లో రిక్షా ఆగింది—

ఇద్దరు ఆడవాళ్ళు రిక్షా దిగి లోపలికి వచ్చారు

సరోజ లోపల వుంది.

సునీత — సుజాత — "ఎవరా" అని ఆలోచిస్తూ వాళ్ళని లోపలికి ఆహ్వానించారు.

"సరోజా సతీష్‌చంద్ర గారిల్లు ఇదేనా?

అడిగింది ఒకావిడ—

"అఁ ఇదే రండి —" అన్నారు ఇద్దరూ.

వాళ్ళు కూర్చున్నాక — లోపలికెళ్ళి సరోజకి చెప్పారు.

వచిటి చెంగుకి చేతులు తు(ుడుకుంటూ వచ్చింది సరోజ.

"అరె — సవితా — సర గా-మీరా?" అంది సంతోషంగా — "సునీ— సుజీ వీళ్లు నా స్నేహితురాళ్ళు—నా బాల్య స్నేహితురాళ్ళు — క్లాస్‌మేట్స్.... కూర్చోండే .... ఎన్నాళ్లకి చూశానే.... బావున్నా"?"

హడావిడి చేసింది.

కాఫీ టిఫిన్లు అందించింది. ఉండడానికి రూము చూపించింది. ఇంటో అందరికి పరిచయం చేసింది

ఎప్పుడూ ఎరగనంత సంతోషంగా వుందామెకి.

ఏం చేస్తోందో, ఏం చెయా లో కూడా మర్చిపోయిందామె.

వచ్చిన స్నేహితురాళ్ళు మూడురోజులుండి వోయారు.

ఊరంతా తిప్పిచూపించిం

మర్యాదలు బాగా చేసింది సరోజ.

వచ్చిన స్నేహితురాళ్ల — వెళ్లూ .... పాలవంటి నిష్కల్మషమైన సరోజ మనసులోకి ఒక ఉప్పు రాయి విసిరి వెళ్ళిపోయారు. సవిత-సరళ మొదటిరోజు మౌనముగా వుండిపోయారు. కానీ రెండో రోజు అన్ని ట్లాను జోక్యం కలుగజేసుకోవడం ప్రారంభించారు.

వంటింటో కూచుని — సరోజ వంట చేస్తుంటే సహాయం చేస్తామంటూ-సహాయం కటుర్లే—

"ఒసేయ్ సరూ.... నిన్ను నిజంగా మెచ్చుకోవాలే—ఎంత పెద్ద సంసారాన్ని సమర్థిస్తున్నావ్—! అందర్ని ఎంత బాగా చూసుకుంటావే—!

మా వదిన వుంది చూడు.. నీ సంసారం లాంటి సంసారమే మాది కూడా. నీకు తెలుసుగా—

పొద్దున్నే లేస్తుంది కాఫీ, పెట్టి తను తాగి—మిగిలింది మూతబెట్టి—నీళ్ళ గదిలోకి వెళ్తుంది. తను,తన పిల్లలు, మొగుడు— వీళ్ళ స్నానాలయ్యాకే మిగిలిన వాళ్ళు — నీళ్ళున్నా — లేకపోయినా సరే—వంట పని మాత్రం తను చేస్తుందిలే—వంటవగానే పిల్లలకి పెట్టి తను తినేస్తుంది.

భోజనమయ్యాక బజారో, లేకపోతే పక్కింటికో వెళ్లాల్సిందే. బజార్నుంచి ఏం కొంటుందో ఎవరికీ చూపించదు. ఏ పండగో వచ్చినప్పుడు కొన్నవి బయటికి తీస్తుంది. అవి ఏమిటో అయితే-ఎవరన్నా అడిగితే.... "అదే మొన్న వెళ్లినప్పుడు మావాళ్ల పెట్టారు. నేను కట్టనేలేదు" అంటుంది.

మళ్లీ అందరితో గలగలా మాట్లాడుతూ నవ్వుతూ కలిసిపోతుంది.

నేను ఇవన్నీ మొదట పట్టించుకునేదాన్ని కానే. మొన్న వెళ్లినప్పుడు-నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది ఇవన్నీ చూస్తుంటే పైగా నాతో ఏమందో తెలుసా-మా వదిన-

"చూడు సవితా ఇన్నాళ్ళూ పిల్లలు చిన్నవాళ్లు. మీ అన్నయ్యకి వచ్చిన డబ్బు ఎట్లా పోతుందో కూడా నేను గమనించేదాన్ని కాదు. ఇప్పుడు పిల్లలు పెద్దవాళ్లవుతున్నారు. ఎంత లేదన్నా వాళ్లకి చదువులు చెప్పించాలా? పెళ్లిళ్లు చెయ్యాలా? దానికి ఇప్పట్నుంచే జాగ్రత్త పడకపోతే-తరువాత ఎక్కడ్నుంచి వస్తుంది నువ్వే చెప్పు. ఎవరిస్తారు మనకేమన్నా మడులా-మాన్యాలా-ఆస్తులా-పాస్తులా?రెక్కలె ఆధారం కదా?

అందుకే ఈ ముందు చూపు. కాస్త పిల్లలపేరువి వెనకేస్తూ బాంక్ ఎకౌంట్లు ఓపెన్ చేయించాను మీ అన్నయ్యచేత-నా పిల్లల కోసం నేను జాగ్రత్తపడడం తప్పా? నువ్వే చెప్పు ?

పేరుకి అంతా కనిపిస్తున్నాగానీ ఖర్చులు అంతా కలిసి పెడుతున్నారా? ఏ పెద్ద ఖర్చు వచ్చినా మీ అన్నయ్యే పెట్టాలి. బాధ్యత-ఆ బాధ అంతా మనదే. ఆయనే చూసుకోవాలి.

ఆశపిల్లల పెళ్లిళ్లంటే వేలకివేలు కావాలి ఒక్క పెళ్లి చేశాక ఆ అప్పులు తీర్చడానికే కొన్ని ఏళ్లు పడుతుంది...."

అట్లా చెప్పుకొచ్చింది. ఏం మాట్లాడడానికీ నాకే తోచలేదు.

సవిత చెప్పున్న మాటలు సరోజకి కుతూహలం కలిగించాయి.

"ఆవిడ చెప్పిన మాట నిజమేనేమో-" అన్నది సరళ.

సరళకి సంసారంలో ఏ బరువూ, బాధ్యతలూ లేవు.

చిన్న సంసారం హాయిగా.

ఇంటో ఉన్నంతసేపూ భర్త-తను ఒకళ్ల నొకళ్ళు అంటి పెట్టుకునే వుంటామనీ- .

ఛలోక్తులూ, నవ్వులూ-

సరదాగా వుంటామనీ చెప్తూ-

మొన్ననే కొత్త ఇల్లు కొని గృహప్రవేశంఅయ్యామనీ-టేప్‌రికార్డర్, స్టీరియో సౌండ్ సిస్టమ్ రికార్డు ప్లేయరూ-కెమెరా-టి.వి. సెట్-సోఫాసెట్లూ-ఎయిర్ కండిషనరూ ఇంకా చాలా చాలా కొన్నామనీ-అన్నీ చెప్తూనే వుంది.

సరళకి ఇద్దరే పిల్లలు.

సవిత-సరోజల కంటే ముందే పెళ్లి చేసుకుంది.

'ఏ విషయంలోనూ ఏలోటూ లేదేమాకు' అంటుంది.

అప్రయత్నంగానే సరళ జీవితంతో తన జీవితాన్ని పోల్చుకుంది సరోజ.

సరళ చెప్పిందని సవితా తన సంసారంలోని సుఖసంతోషాలని ఏరి చెప్పింది సరోజతో ఆ తరువాతిరోజు. సవితా-ఆమె భర్తా ఇద్దరూ ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారు. కొంత అత్తగారూవాళ్ళకి పంపిస్తారంట.

మిగిలినది కూడబెట్టి చీటీలుకట్టి వస్తువులు కొనుక్కుంటున్నారుట.

పట్టుచీరలకో చీటీ-

స్టీలు సామాన్లకో చీటీ-

గాద్రెజ్ బీరువాకో చీటీ-

అన్నీ చీట్లు కట్టి కొన్న వేనట.

అట్లా కొనుక్కుంటే మనకి బాధే వుండదే-డబ్బంతా ఒక్కసారియ్యక్కర్లేదుగా అందుకని.

ఇంకొకటున్నది సవిత దగ్గిర -

ఏసీజనులో ఏవి ఎక్కడ తక్కువ ధరకి దొరుకుతుందో అది అక్కడే కొని తెస్తుందిట !

"సంసారం పొదుపుగానే గడుపుకుంటామే మేము- బయటే గాకుండా ఇంట్లో గూడా తలా ఒక పని చేసుకుంటాము మేము-"

అని గర్వంగా చెప్పుకుంది సవిత.

ఇంకా పిల్లలు లేరు ఆనిడకి.

సవిత చెప్పిన వాటిల్లో కొన్ని నచ్చాయి. సరోజకి.

ఎన్నో నేర్చుకోవాలి. అనుకుంది!

స్నేహితురాళ్ళిద్దరికీ చీరెలు పెట్టి పంపించింది – సరోజ.

○ ○ ○ ○

స్నేహితురాళ్లు వెళ్ళాక రోజులు సాఫీగానే గడుస్తున్నా – సరోజ మనస్సులో అనేక ఆలోచనలు రేకెత్తసాగాయి.

పైకేమీ కనబడకపోయినా –

సరోజ ఆందోళిత మనస్కురాలవుతూనే వుంది!

నెమ్మది నెమ్మదిగా మార్పు రాసాగిందామెలో!

ఆ మార్పు మొదట భర్త ఎదుటబయట పెట్టింది.

ఆ నెల నించి సతీష్ జీతం తగ్గింది.

ఆ మాట భార్యతోనే చెప్పాడు మొదట.

"పెరిగినట్లు ఎవరితోనూ అనకండి–ఇంట్లో –"

"అదేమిటి?" తెల్లబోయాడు.

"బాబు పుట్టి రెండేళ్ళవుతోంది – వాడి పేరున బాంక్‌లో ఎకౌంట్ ఓపెన్ చేద్దాం.... ఆ పెరిగింది, పెరిగినట్లు సరాసరి బాంక్‌లో వేసేద్దాం.... లేకపోతే ఇంటి ఖర్చులకే జమ అయిపోతుంది అది కూడా...."

ఏం మాట్లాడలేదు సతీష్.

"మనం యింక ఏ విధంగానూ వెనకెయ్యలేము. మీ జీతమూ, మామగారిదీ కూడా ఇంటి ఖర్చులకే సరిపోతోంది. పోనీ యీ రకంగా నన్నా ఒక దారి చూపించాడే దేవుడు."

భార్య చెప్పింది సమంజసంగానే తోచింది సతీష్‌కి. నెలనెలా ఆ పెరిగినది బాబు పేర బాంకులో జమ చేయసాగాడు.

సరోజ, ఇంట్లో కూడా ఖర్చులు చాలా వరకు తగ్గించేసింది.

ఇంటో ఇంతమంది ఆడవాళ్ళు వుండగా రోజూ చాకలీ, పని మనిషీ కూడా ఎందుకని చాకల్ని మానిపించేసింది.

పని మనిషినే బట్టలుతకమని మరో రెండు రూపాయలు ఎక్కువ చేసింది.

ఖరీదైన బట్టలు ఎవరికి వారు ఉతుక్కుని ఐరన్ చేసుకోవాల్సిందే అంది. మామగారివి, పిల్లవాడివి తప్ప! భోజనంలో నూనె–నెయ్యి వాడకాలు తగ్గించించింది అనారోగ్యకరమని.

పెరుగు–మావి–మజ్జిగ అలవాటు చేసింది. అందరికీ టిఫిన్‌లు బజార్నించి తెప్పించడం మానేసింది. సాధ్యమైనంత వరకు ఇంటోనే చేస్తోంది.

పొద్దున్న పదార్థాలు మిగిలితే రాత్రికి మూతపెట్టి వుంచుతోంది.

ఇట్లాంటి చిన్న చిన్న మార్పులతో – కొంత ఆదాచెయ్యడం కుదిరిందనే చెప్పొచ్చు సరోజకి.

నెమ్మది నెమ్మదిగా ఖర్చులన్నీ మామగారి జీతంలోంచే గానీ, భర్త జీతంలోంచి చెయ్యడం మానేసింది.

ఆరు నెలలు గడిచేసరికి కొన్ని స్టీలు సామాన్లు, మరికొన్ని వస్తువులు కొనగలిగింది. సరోజ కొన్నవి వాడలేదు. దాచింది లోపల.

ఆశ్చర్యపోయారు లోలోపలే అందరూ.

ఈ ఆరు నెలలలోను అందరికీ తెలిసి పోయింది ఇంటో సరోజలో మార్పు వచ్చిందని.

తరువాత నెమ్మదిగా అదును చూసుకొని ట్రాన్స్‌ఫర్ విషయం భర్తతో కదిపింది – ఒప్పించింది. సరోజ. అసలు సతీష్‌ని కూడా ఈ ఆఫీసు నుంచి కాస్త మార్పు వుంటే బావుండునని వుంది.

ఇంకెక్కడే వుండే వాడుకదా అని వాళ్ళ బాస్ చులకనగా చూస్తున్నట్లు అనిపిస్తోంది అప్పుడప్పుడు.

విసుగ్గా కూడా వుంది.

అందుకే భార్య ట్రాన్స్‌ఫర్ విషయం కదిపినప్పుడు "చూద్దాంలే" అన్నాడు.

అది చాలు సరోజకి.

మామగారికి కూడా చెప్పి వుంచింది.

ట్రాన్స్‌ఫర్ రానే వచ్చింది మరో ఆరు నెలలలో.

ఎన్నో తర్జన భర్జనలయ్యాక సతీష్ కుటుంబంలో ట్రాన్స్‌ఫర్ మీద వెళ్ళడానికే నిశ్చయమైంది.

మంచి రోజు చూశారు.

సామాన్లన్నీ సర్దారు.

తరువాతి రోజే ప్రయాణం.

ఆ రోజు రాత్రి సదానందంగారు చాలా సరదాగా వున్నారు. అందరితో బాగా కబుర్లు చెప్పారు.

○ ○ ○

రాత్రి భోజనాలయ్యాయి.

రాత్రి అందర్నీ హాల్లో చుట్టూతా కూర్చో బెట్టుకుని మాట్లాడారు సదానందంగారు.

సదానందంగారు వెళ్ళిపోయాక ఎంతో సేపు అట్లాగే ఆలోచనలలో మునిగివున్న అందరిలోకీ ముందుగా తేరుకుంది సరోజే

మామ గారు చాలా బాధపడుతున్నారని. గ్రహించింది. తనకి కూడా బాధేసింది.

చాలా సేపు ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు.

కావాలనుకున్న ట్రాన్స్‌ఫర్ చేతికొచ్చింది.

అన్నీ సర్దుకున్నారు.

అక్కడ ఇల్లు, అదీ కూడా కుదుర్చుకున్నారు. రెండు నెలలు అడ్వాన్స్ కూడా యిచ్చారు.

తీరా యిప్పుడు వెళ్ళకుండా వుండడమా!

లేదా మామగారి మాటలన్నీ గాలికి వదిలేసి, వెళ్ళిపోవడమా?

ఎటూ తేల్చుకోలేక పోతోంది.

ఎంతో సేపు ఆలోచించిన మీదట. ప్రస్తుతానికి తన ప్రయాణాన్ని ఆపుచేసుకోవటమే ఉత్తమమని నిర్ణయించుకుంది.

ఆ నిర్ణయం–

స్వతహాగా నిష్కల్మషమైన సరోజ మనసుకి హాయిని కలిగించింది.

సరోజ వదనం వికసిత సరోజమే అయింది.

తెల్లవారింది.

అరుణ కిరణాల గిలిగింతలలో ప్రకృతి పులకరించింది.

జ్యోతి